ואפי' למ"ד לוקין, ליכתוב רחמנא לא תעשה כל מלאכה ובהמתך, אתה למה לי - הוא ניהו דמיחייב בהמתו לא מיחייב: הגיע לחצר החיצונה: אמר *רב הונא היתה בהמתו טעונה כלי זכוכית מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה ומתיר החבלים והשקין נופלים, והאנן תנן נוטל את הכלים הניטלין בשבת? כי קאמר רב הונא בקרני דאומנא דלא חזיא ליה, והא קא מבטל כלי מהיכנו? בשליפי זוטרי. מיתיבי היתה בהמתו טעונה *טבל ועששיות מתיר את החבלים והשקין נופלין ואע"פ שמשתברין? התם בבולסא, דיקא נמי דקתני דומיא דטבל מה טבל דלא חזי ליה אף הכא נמי לא חזי ליה, ומאי אע"פ שמשתברין מהו דתימא *להפסד מועט נמי חששו קמ"ל. תניא ר"ש בן יוחי אומר היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה, מניח ראשו תחתיה ומסלקו לצד אחר והוא נופל מאליו, חמורו של רבן גמליאל היתה טעונה דבש ולא רצה לפורקה עד מוצאי שבת, למוצאי שבת מתה. והאנן תנן נוטל כלים הניטלין? כשהדביש *). הדביש למאי חזי? לכתיתא דגמלי. וניתיר חבלים ויפלו שקין? מיצטרו זיקי. וניביא כרים וכסתות ויניח תחתיהן? מטנפי *וקמבטל כלי מהיכנו. והאיכא צער בעלי חיים? קסבר *צער בעלי חיים דרבנן. אביי אשכחיה לרבה דקא משפשף ליה לבריה אגבא דחמרא, א"ל קא משתמש מר בבעלי חיים? א"ל צדדין הן וצדדין לא גזרו בהו רבנן, מנא תימרא? דתנן מתיר (א) החבלים והשקין נופלין, מאי לאו בחבר *גוולקי דהוו להו צדדין, וצדדין לא גזרו בהו רבנן, לא, בחבר אנגלוקי דלא הוו צדדין אי נמי בלכתא. איתיביה *שתים בידי אדם ואחת באילן כשרה ואין עולין לה ביו"ט, מאי לאו דדחק ביה באילן דהוו להו צדדין *וצדדין אסורין? לא, דכפייה לאילן ואנח סיכך עילויה (ב) דקמשתמש באילן, א"ה אימא סיפא שלש בידי אדם ואחת באילן כשרה ועולין לה ביו"ט, ואי דכפייה לאילן אמאי עולין לה ביו"ט, אלא מאי צדדין אסורין, סוף סוף אמאי עולין לה בי"ט, אלא *התם בגוואזא פרסכנא דאילן גופיה דופן בעלמא הוא דשוויה, דיקא נמי דקתני זה הכלל כל (ג) אילו שינטל האילן ויכולה לעמוד, עולין לה ביו"ט ש"מ. לימא כתנאי אין עולין לה ביו"ט, *רשב"א אומר משום ר"מ עולין לה ביו"ט, מאי לאו בהא קמיפלגי דמ"ס צדדין אסורין ומר סבר מותרין? אמר אביי לא, דכ"ע צדדין אסורין, והכא בצדי צדדין קמיפלגי, מ"ס צדי צדדין אסורין ומ"ס צדי צדדין מותרין, רבא אמר מאן דאסר בצדדין אסר נמי בצדי צדדין, מאן דשרי בצדי צדדין, שרי נמי בצדדין, איתיביה רב משרשיא לרבא ⓚ נעץ

יחד

*) [עי' רש"י ב"מ לה. ד"ה הדביש ופרש"י סנהדרין קח. ד"ה מדביש]

ואפי' למ"ד דלוקין · במסכת מכות (דף יג:) הלא אפי' לאו ליכא דהא לאזהורי אמלאכה שעל ידו וע"י בהמתו אתא כגון מחמר ליכתוב לא תעשה כל מלאכה ובהמתך מאי "אתה" משמע אתה לבדך ובהמתך לבדה : בהמתו · במלאכה הנעשית ע"י בהמתו לא מיחייב לאו גמור ללקות עליו : טעונה כלי זכוכית · שאין ניטלין בידו להניחן לארץ : והאנן תנן נוטל את הכלים הניטלין · וכלי זכוכית ניטלין הן ולמה לי מתיר את החבלים : דאומני · מקיז דם שאין ראויין בשבת לכלום לפי שמאוסים : והא (ד) מבטל כלי · כרים וכסתות כשמניחן תחת דבר שאין ניטל מבטלן מהיכנן דשוב לא יטלם משם ודמי לסותר : בשליפי זוטרי · משאות קטנים שמשמט הכר מתחתיהם ונופלין על הכר השני וכן עד שמגיען לארץ : עששיות של זכוכית · מש"ש בלע"ז ואע"פ שהעששיות משתברין אלמא אסור להניח כרים וכסתות תחתיהן : בכולסא · חתיכות רחבות של זכוכית שאינם כלים ועושין מהן חלונות וכיון דליכא פסידא בשבירתן וסופן להתתך בחתיכות קטנות לא שרו להביא כרים ולהניח תחתיהן : [טבל לא חזי ליה · *דמוקצה הוא ואפילו לכהנים לא חזי] : ומאי אף על פי שמשתברין · הא ליכא פסידא : מהו דתימא להפסד מועט נמי חששו · ויביא כרים ויניח תחתיהם דהא ודאי אי אפשר בלא הפסד מועט שניטלות ניתזין בשבירתן שאינם ראוין לכלום : שליף · משוי של תבואה של טבל : והא אנן תנן כו' · ודבש ניטל בשבת ואמאי לא רצה לפורקה : כשהדביש · החמיץ : למאי חזי · ואמאי אייתי רבן גמליאל : לכתישא דגמלי · לכתית של גמלים רדוישדור"א : ויתיר החבלים ויפלו שקים · דהכי תנן במתניתין בדבר שאינו ניטל ומשני מצטרו זיקי נבקעים הנודות בנפילתן לארץ : מטנפי · *בדבר הנשפך עליהם וקא מבטל כלי מהיכנו דשוב אין ראויין לבו ביום לכלום : והא איכא צער בעלי חיים · וליתי דאורייתא ולידחי דרבנן ביטול כלי מהיכנו : קסבר · ר"ג צער בעלי חיים דרבנן ופלוגתא היא באלו מציאות (ב"מ לב:): דמשפשף · לבריה אגבא דחמרא · בשבת לשעשע התינוק : קא משתמש מר בבעלי חיים · ותנן (ביצה דף לו:) לא רוכבין על גבי בהמה וה"ה לכל תשמיש : צדדין · שאינו מרכיבו עליו אלא משפשפו על צדי גבו ואין זה דרך תשמישו ורבנן לא גזרו בה : מאי לאו בחבר גוולקי · דהוו להו צדדין גוולקי עשקי"ם חבר גוולקי שתים מחוברות יחד ברצועות ומרכיבן על החמור זו מכאן וזו מכאן צריך לסלקן יחד וליקרב אצל החמור ומשפשף עצמו ונשען גופו בצדי החמור : בחבר אנגלוקי · שתים שאין מחוברות יחד אלא על ידי טבעת מתכת שבראש הרצועה ובו מסמר קטן כעין שעושין לחבק שקורין ליגנל"א שאינו צריך אלא למשוך מעט והמסמר יוצא והן מתנתקות זו מזו : אי נמי בלכתא · כעין שעושין לדרדור יין שיש בהן טבעות של חבל לכל אחד ואחד ומכניס טבעת בטבעת ונוטל עץ כפוף קטן ומכניסו בפנימי ושוב אינו יוצא מחברו וכשבא לסלקו מושך העץ אליו והן מתנתקין זה מזה ונופלין : שתים בידי אדם ואחת באילן · גבי סוכה תנן שכשירה בג' דפנות ואם עשה שתים כהלכתן והשלישי עשה באילן כשירה, דפנות לא איכפת לן אם הם מחוברות הם וה"ה אם כולן נקבעות באילן והא דנקט שתים בידי אדם רבותא אשמועינן דאפילו הכי אין עולין לה לאכול ולישן באותה סוכה בי"ט מפני שסככה קשור בדופניה ונשען עליה והוא משתמש על סככה ונותן כליו ונמצא משתמש באילן כל כניסה דסוכה. נקיט בלשון "עלייה" במסכת סוכה לפי שרובן עושין סוכותיהן בראש גגן דבכמה דוכתין תנן בה הכי ה) אין מטריחין אותו לעלות ו) אמר להם העלום לסוכה *אבל מוריד הוא את הכלים וכן הרבה : מאי לאו דחק ביה באילן · ותוחב ביה קנים של דפנות בנקבים שנקב הרבה בגופו של אילן וסיכך שוב על אותן דפנות ומ"מ אין כאן תשמיש אלא בצדי אילן : דכפייה לאילן · לענפיו העליונים הטה לצד אילן אחר וכן של זה לזה וקשרן אלו עם אלו ומהן נעשה הדופן : אמאי עולין לה בי"ט · הרי הסכך נשען עליו והוא משתמש בו : ה"ג אלא מאי צדדין אסורין סוף סוף אמאי עולין לה בי"ט אלא התם בגוואזא פרסכנא שאילן גופיה דופן בעלמא שוייה *· גוואזא פרסכנא=אילן שענפים הרבה יוצאין מצדדין ומתפשטין לכאן ולכאן ושוייה דופן בעלמא לסוכה ולא סמך הסכך עליהן. ולהכי נקט "גוואזא פרסכנא" ולא שבקיה כדקא ס"ד בדכפייה ולישני 'כגון דלא סמך הסכך עליה' משום דכיון דדופן רביעי הוא שאינו צריך לסוכה דהא בג' כשירה והסכך נמי לא סמך עליה לא טרח למעבד לו דופן להכי אוקמא בגוואזא פרסכנא וממילא הוא בלא טרחא : מאי לאו בהא קמיפלגי כו' · וכגון דחק באילן ומותיב קנים בצדדין וסיכך עליהן דהוה ליה משתמש בצדדין כשמשתמשין על ידי סככה דאי לאו בהא פליגי במאי מוקמא פלוגתייהו דהא כולי עלמא סברי אסור להשתמש באילן : אמר אביי · א"נ בהכי פליגי ליכא למימר דסבירא ליה (לת"ק*) צדדין מותרין דהני לאו צדדין נינהו אלא צדי צדדים ז) שהקנים התחובים בנקבים צדדין והסיכוך הנתון על גבן צדי צדדים ובצדי צדדים פליגי :

ה) [ברייתא סוכה כט.] ו) [שם כו:] ז) ס"א שבגוף לצדדים והקנים התחובים בנקבים לצדי צדדים וגי' שלפנינו עיקר רש"ל

והא מבטל כלי מהיכנו · פירשנו למעלה בפרק כירה (דף מג:) :

*שתים בידי אדם ואחת באילן · בסוכה בפ"ב (דף כב:) (ושם) תנן העושה סוכתו בראש האילן יש לפרש בשני ענינים העושה סוכתו בראש האילן כגון שהסכך של סוכה על גבי האילן והאילן סומך אותה שאין יכול לעלות על אותו סכך אלא אם כן ישתמש באילן שרגילין היו לתת כליהן על הסכך א"נ יש לפרש שהתקרה סמוכה באילן שבגלה בגובה ותהיה על האילן דהשתא כל שעה שהוא מהלך בסוכה משתמש באילן : בחיבור גוולקי · שני שקין אחד בימין החמור ואחד משמאלו ובראש כל אחד מן השקין רצועה אחת וקושרין אותן שתי הרצועות יחד ועכשיו מונח הקשר כנגד גבו של החמור והשקין מכבידין לכאן ולכאן ואי אפשר להתיר הקשר אם לא יגביהו השקין מעט ונסמכין שתי השקין בכריסו של החמור והוו להו כצדדים : למטה ·

רבינו חננאל

עליו ואפי' למאן דאמר לוקין א"כ לכתוב קרא לא תעשה כל מלאכה ובהמתך אתה למה לי אלא לומר לך כל מלאכה ניהו דכי עביד מיחייב בבהמתו לא מיחייב · והלכתא כר' יוחנן דהא דרמי ליתא דרבא אהדר עליה ופריך לטעמיה · ואע"ג דפריק לנפשיה לא שבקינן דברי רבא וסמכינן אשנוייה : הגיע לחצר החיצונה נוטל הכלים וכו' · אמר רב הונא היתה בהמתו טעונה כלי זכוכית מביא כרים וכסתות ומניח תחתיו ומתיר החבלים והשקין נופלים ואקשינן עלה והתנן נוטל את הכלים הניטלין בשבת וכלי זכוכית ניטלין בשבת ולמה אין ניטלין בפני עצמן · ופריק רב הונא מי סברת הא דאמרי' היתה [בהמתו] טעונה כלי זכוכי' כוסות ואשישות קאמינא דשרי לטלטלן בשבת קאמר בקרני (דאוני) [דאומנא] קאימא שמוצצין בהן הדם שאסור לטלטלן ולמה אסור לטלטלן והא קי"ל דדבר שמלאכתו לאיסור אפי' לצורך גופו ומקומו שרי · תוב אקשי' עליה הא אמרת מביא כרים וכסתות ומניח תחת משאוי הבהמה כדי שיפלו כלי זכוכית הללו על דבר רך שלא ישברו והלא אסור להשתמש באותן הכרים והכסתות כל זמן שאלו כלי זכוכית עליהן ואינו יכול לישן בהם והנה מבטל כלי מהיכנו ופריק רב אשי בשליפי זוטרי · פי' שמנער את הכר או את הכסת מעם והן נופלות כי הא דתנן מעות שעל הכר מנער את הכר והן נופלות · ואקשינן עליה היתה בהמתו טעונה עששיות מתיר חבלים והשקין נופלים · ואע"פ שמשתברין ופריק רב הונא אלו העששיות אינן כלי זכוכית עשוין אלא פולסא פי' חתיכות גדולות כדכתיב ברזל עשות ורוצה להכניסם לכור לעשות מהן כלי זכוכית והלכתא כרב הונא ואע"ג דאיתותב הא שני לה ושנוייא שינויין אינון הוא מתרץ לה מאן דמותבה ואמרינן דיקא נמי דקתני דומיא דטבל מה טבל דלא חזו ליה פי' אלא אחר שיתקן אף האי נמי לא חזי ליה · והא דתניא רבי שמעון בן יוחי אומר היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה מכניס ראשו תחתיו ומסלקו לצד אחר הלכתא כוותיה שאינו מפרק אלא מכבידו לצד אחר ונופל מעצמו ובאנו להקשות ממשנתנו אדרבן גמליאל שהיתה חמורו טעונה דבש דלא רצה לפרק חמורו · והא אנן תנן נוטל את הכלים הניטלין בשבת וזה הדבש הוא ראוי לאכילה היה לו לנוטלו ומפרקינן דבש זה הדביש פי' הפסד כדמפרש בפרק המפקיד · ותוב אקשינן עליה היה לו להתיר החבלים ומעצמו יפלו השקין · ופרקי' חייש דלמא כשיפלו השקין בקרקע מצטרו זיקו ופי' מתבקעין הנודות שהדבש בהן כדכתיב וילכו ויצטיירו. ותוב אקשינן עליה היה לו להביא כרים וכסתות ויניח תחתיהן ויפלו השקין בהן ולא יתבקעו דהכי שרי למעבד כרב הונא ופרקי' אם יפלו זיקי אילין על הכסתות נמצא מבטל כלי מהיכנו ואם תאמר ינערם ויטול הכסתות כמו שאמרנו למעלה אע"פ שנעשו אינן ראויין להשתמש בהן היום דקא מיטנפי · עוד אקשינן עליה ולמה הניח חמורו טעונה הא איכא צער ב"ח ופריק רשב"ג צער בעלי חיים דרבנן · אביי אשכחיה לרבה דקא משפשף לבריה אגבה דחמרא פי' משפשף כדאמרינן ואם מבערב ישפשף כלומר יוליך ויביא ידו על גופו שיוסר מעליו טינוף הקרי כן רבא היה מעלה ומוריד בנו כעין שפשוף ע"ג החמור מן הצד לא על שדרו של חמור כדרך הרכיבה אלא היה מושיבו ע"ג החמור והתינוק ומתגדר ונחית ואביו מחזיק בו ומחזיקו שלא יפול לארץ · א"ל אביי משתמש מר בבעלי חיים · כלומר המשתמש בב"ח עובר משום הא דתנן ולא רוכבין על גבי בהמה השיבו רבה אינו שדרו של

עין משפט נר מצוה

עיין אתר ד"ה בחיבור

יז א ב מיי' פכ"א מהלכות שבת הלכה י סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רסו סעיף ט :

יח ג ד ה מיי' שם טוש"ע שם וסימן שם סעיף יח :

יט ו מיי' פ"ד מהלכות סוכה הלכה ו טוש"ע א"ח סי' תרכח סעיף ג :

מסורת הש"ס

[עמ"ש תוס' לעיל מג: ד"ה כבר]

[פי' תוס' סוכה ד"ה סבל]

[פסחים טו: כ: כ"ב: נו. ב"ק קיז. ב"מ לג.]

* ג"ז ליתא בס"י

[לעיל מג. וש"נ]

[ב"מ לב: וש"נ]

[פי' שקים ערוך ועי' בפרך חבר פי' בת"ר]

[עירובין לג.]

* ג"ז

[תוספתא סוכה פ"ב]

[סוכה מח.]

[צ"ל לר"מ ויש גורסין לרבא]

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומנא תימרא דתנן מתיר החבלים:

(ב) שם דקמשתמש על ידי האילן:

(ג) שם זה הכלל כל שאילו ינטל האילן:

(ד) רש"י ד"ה והא קא מבטל כלי מהיכנו כרים:

נושא

מבנה

מבנה

רב נסים גאון

ואפי' למאן דאמר לוקין· כלו' שר' ישמעאל סבר כי לאו שניתן לאזהרת [מיתת] ב"ד לוקין עליו ור"ע סבר לאו שניתן לאזהרת [מיתת] ב"ד אין לוקין עליו: והא קא מבטל כלי מהיכנו· כבר פירשנו בפ' מפנין שעיקרו בפרק